

Rauðukambar ehf
Norðurljósavegi 9
241 Grindavík

Reykjavík, 18. desember 2024
UST202412-130/P.V.B.
09.04.00

Efni: Undanþága frá friðlýsingarskilmálum

Umhverfisstofnun hefur mótttekið umsókn Rauðukamba ehf, dagsett 6. desember 2024, um undanþágu til framkvæmda innan landslagsverndarsvæðisins Þjósárdal.

Landslagsverndarsvæði Þjósárdal er friðlýst sbr. auglýsing nr. 110/2020.

Til að tryggja vernd jarðminja er óheimilt að hrófla við, raska, eða skemma jarðminjar á friðlýsta svæðinu. Ekki skal vinna á móti náttúrulegri framvindu gróðurs á friðlýsta svæðinu nema í því skyni að standa vörð um verndargildi gervigíga í samræmi við ákvæði stjórnunar- og verndaráætlunar. Óheimilt er að spilla gróðri, öðrum en framandi tegundum, eða trufla dýralíf af ásetningi innan friðlýsta svæðisins. Ef sérstakar aðstæður eru fyrir hendi getur Umhverfisstofnun veitt leyfi fyrir framkvæmdum og/eða starfsemi skv. 13. gr. og 14. gr. friðlýsingar.

Í 5. mgr. 13. gr. friðlýsingar kemur fram að á svæði þar sem gert er ráð fyrir uppbyggingu mannvirkja í tengslum við ferðaþjónustu er fyrirhuguð uppbygging. Svæðin eru 24 ha. og 8 ha. og eru í samræmi við deiliskipulag frá 2019. Í 3. mgr. 13. gr. kemur fram að innviðauppbýggings svæðisins skuli fara eftir skipulagi þess. Hér er um undanþágu frá friðlýsingarskilmálum að ræða sbr. 41. gr. laga nr. 60/2013 þar sem ekki var fjallað um borholuna í deiliskipulagi frá 2019.

Mannvirki og innviðir sem reist eru í samræmi við 13. gr. skulu hönnuð með þeim hætti að þau falli sem best að umhverfinu og hindri ekki náttúrulegan framgang lífríkis á svæðinu.

Leyfi sem gefin eru út í tengslum við framkvæmdina skulu vera í samræmi við þá stefnumörkun sem kemur fram í vatnaáætlun¹ skv. 28. gr. laga nr. 36/2011 um stjórn vatnamála.

Lýsing verkefnis:

Sótt er um undanþágu til að bora eina nýja borholu til vatnsöflunar innan svæðisins. Umhverfisstofnun veitti undanþágu til að bora þrjár nýjar borholur til vatnsöflunar ásamt því að vinna að fullnaðarfrágangi á þremur eldri borholum þann 26. ágúst 2024. Kort sem sýnir núverandi borholur og fyrirhugaða holu (SL-10) fylgdi með umsókn. Hóla SL-10 er innan sama áhrifasvæðis og SL-03 sem er fyrir á svæðinu. Önnur holan verður varahola fyrir hina.

Langtímamælingar hafa sýnt að rennslismagn og hitastig vatnsins úr holu SL-03 er stöðugt, með um 20 l/s af 25°C heitu vatni. Vatn úr SL-03 er nauðsynleg fyrir rekstur Fjallabaðanna ásamt hinum heitari kerfum sem sótt verður í. Langtímamælingar hafa einnig sýnt að í henni verður óásættanlegur niðurdráttur við dælingu, þar sem holan er einungis 7" að stærð. Því er talið nauðsynlegt að bora nýja 14" holu (SL-10), 100 m djúpa niður í sama vatnskerfi um 20m

¹ [Vatnaáætlun Íslands 2022 - 2027](#)

vestan við SL-03. Hóla SL-10 yrði innan lóðar Fjallabaðana og í sama umhverfi. Borun SL-10 mun ekki hafa nein áhrif á vatnsbúskap svæðisins, umfram áður uppgefnar forsendur, og er tilgangurinn með boruninni einungis ætlaður til aukningar á stöðugleika kerfisins í heild. Því er ekki um forsendubreytingu eða aukningu á vatnstöku að ræða heldur tilfærslu á staðsetningum á vatnstöku. Fyrirliggjandi slóðar verða nýttir til aðkomu að holunum og akstri utan þeirra haldið í lágmarki.

Framkvæmdaraðili gerði áhrifamat vegna framkvæmdarinnar í samræmi við lög nr. 36/2011 um stjórn vatnamála og var metið hvort framkvæmdin væri til þess fallin að hafa áhrif á lögbundin umhverfismarkmið grunnvatnshlotsins. Niðurstaða mats framkvæmdaraðila var sú að framkvæmdin hefði ekki áhrif á umhverfismarkmið um góða magnstöðu né gott efnafræðilegt ástand grunnvatnshlotsins Kerlingafjöll-Hreppar (103-287-G).

Að framkvæmdinni kæmu 3-5 starfsmenn. Aðstaða fyrir starfsmenn verður í vinnubúðum sem fyrir eru á svæðinu vegna framkvæmda við Fjallaböðin. Áætlað er að hefja borun um leið og öll leyfi liggja fyrir og áætlað að framkvæmdirnar standi yfir í rúma fjóra mánuði.

Umsagnir:

Í samræmi við 13. gr. auglýsingar um friðlýsingu svæðisins í stjórnartíðindum nr. 110/2020 óskaði Umhverfisstofnun umsagnar Minjastofnunar Íslands þann 10. desember 2024 um framkvæmdina. Umsögn Minjastofnunar barst þann 11. desember 2024. Í umsögn Minjastofnunar kom fram að Minjastofnun gerir ekki athugasemd, út frá menningarminjum, að farið verði að vinna í borholu SL-10.

Í samræmi við 1. mgr. 41. gr. laga nr. 60/2013 um náttúruvernd óskaði Umhverfisstofnun umsagnar Náttúrufræðistofnunar Íslands og viðeigandi náttúruverndarnefndar þann 10. desember 2024 um beiðni um undanþágu frá friðlýsingarskilmálum landslagsverndarsvæðisins Þjórsárdal.

Umsögn Loftslags- og umhverfisnefndar Skeiða- og Gnúpverjahrepps barst 17. desember 2024. Í umsögn loftslags- og umhverfisnefndar Skeiða- og Gnúpverjahrepps kom fram að nefndin hefur ekki athugasemdir við framkvæmdina og að veitt verði leyfi fyrir viðbótarborholu, enda er framkvæmdin í samræmi við gildandi deiliskipulag og kallar ekki á aukna vatnstöku á svæðinu miðað við fyrra framkvæmdaleyfi.

Umsögn Náttúrufræðistofnunar barst 16. desember 2024. Í umsögn stofnunarinnar kemur fram að það að þörf sé á fleiri viðbótarholum vekur upp spurningar um hvort áætluð vatnstaka sé nægjanlega sjálfbær fyrir heitavatnskerfið þar sem nálæg borhóla úr sama kerfi, SL-03, er með óásættanlegan niðurdrátt. SL-10 verður breiðari hola og mun nýta sama kerfið. Hún er staðsett innan athafnasvæðis og ekki nálægt gervígígum sem Náttúrufræðistofnun hefur ítrekað bent á að mikilvægt sé að hlífa fyrir raski. Náttúrufræðistofnun gerir því ekki athugasemd við að veitt sé leyfi fyrir holunni en telur þó mikilvægt að áfram sé vandlega fylgst með ástandi kerfisins. Óheppilegt er ef sífellt verður þörf á að bæta við fleiri borholum til að tryggja öruggt vatnsflæði. Afar brýnt er að standa vörð um að ekki sé gengið of mikið á jarðhitakerfið og að fylgst sé vandlega með áhrifum vatnstökunnar á grunnvatnshlot svæðisins.

Áhrifamat:

Umhverfisstofnun metur verkefni líklegt til að hafa neikvæð áhrif á náttúrufar svæðisins á framkvæmdartíma en sé vel staðið að framkvæmdinni ættu ummerki að hverfa nokkuð hratt ef farið er eftir skilyrðum undanþágunnar.

Þegar eru miklar framkvæmdir í gangi fyrir á svæðinu með tilheyrandi truflunum fyrir gesti svæðisins og er borunin ekki líkleg til að bæta miklu við þau áhrif.

Þó svo að framkvæmdin sé metin til að hafa neikvæð áhrif á framkvæmdartíma stríðir hún að mati Umhverfisstofnunar ekki verulega gegn markmiði friðlýsingarinnar og hefur óveruleg áhrif á verndargildi þeirra náttúruminja sem friðlýsingin beinist að séu skilyrðum þessarar undanþágu fylgt í hvívetna. Eru því uppfyllt skilyrði 1. mgr. 41. gr. fyrir undanþágunni.

Að mati Umhverfisstofnunar er mikilvægt að fyrirhugað nýtingarleyfi og leyfi fyrir hreinsun fráveituvatns séu í samræmi við stefnumörkun vatnaáætlunar og að þar sé gerð krafa um vöktun til að tryggja lögbundin umhverfismarkmið grunnvatnshlotsins. Umhverfisstofnun tekur þó undir orð Náttúrufræðistofnunar um að óheppilegt sé að ítrekað hafi þurft að fjölga borholum, með tilheyrandi hættu á raski, til að tryggja öruggt vatnsflæði.

Skilyrði:

Umhverfisstofnun veitir Rauðukömbum undanþágu frá friðlýsingarskilmálum. Undanþágan nær til jarðrasks í tengslum við borun holu SL-10 sbr. lýsingu hér að ofan og til lagnaskurða og frágangs. Undanþágan gildir frá dagsetningu þessa bréfs til 30. apríl 2025 að uppfylltum eftirfarandi skilyrðum:

- Hafa skal þetta bréf með í för á meðan verkefninu stendur og kynna fyrir starfsfólki þau skilyrði sem fylgja undanþágunni, áður en undirbúningur og vinna hefst.
- Tilkynna skal til starfsmanns Umhverfisstofnunar á svæðinu hvenær undirbúningur fyrir verkefnið hefst og þegar því lýkur með að minnsta kosti sólarhrings fyrirvara.
- Umhverfisstofnun skal tilkynnt um öll frávik við áður útgefna verkefnalýsingu, og eins ef breyting verður á tímasetningu verkefnis eins fljótt og auðið er.
- Allt borsvarf skal fjarlæggt af yfirborði að verki loknu, ef eitthvað verður.
- Einungis skal aka þeim tækjum sem nota þarf vegna verkefnisins að og innan skilgreinds framkvæmdarsvæðis. Afmá skal öll hjólför utan vega að framkvæmdum loknum.
- Óheimilt er að keyra utan í gervigígana og taka efni úr þeim.
- Forðast skal óparfa rask og stærð framkvæmdasvæðis skal haldið í lágmarki.
- Ef upp koma álitamál um framkvæmdir sem tengjast verkefninu og frágang svæðisins skal hafa samband við Umhverfisstofnun í síma 591-2000.
- Gæta skal að mengunarvörnum farartækja og þess gætt að mengandi vökvi berist ekki í jarðveg/vatn.
- Þess skal gætt við akstur utan vega að hann fari fram á tímum þar sem hann veldur sem minnstu raski á jarðvegi og gróðri.
- Vandað verði við frágang eftir að verki lýkur. Vinna skal að endurheimt og landmótun á því yfirborði sem raskast, sem stuðlar að náttúrulegu útliti og um leið afmá öll ummerki framkvæmdarinnar.

- **Ákvörðun um staðsetningu lagnaleiðar og slóða og frágangur þeirra skal ákveðin í samvinnu við Umhverfisstofnun.**
- Þar sem grafa þarf lagnaskurði og setja í fylliefni til að styðja við lagnir skal ganga frá skurðum með því efni sem fellur til við skurðgröftinn til að afmá öll sýnileg áhrif á yfirborði.

Vakin er athygli á því að hér er eingöngu veitt undanþága til jarðrasks innan friðlýsts svæðis í samræmi við ofangreindar upplýsingar. Umsækjandi ber ábyrgð á að afla annarra nauðsynlegra leyfa m.a. leyfi á grundvelli laga um rannsóknir og nýtingu á auðlindum í jörðu nr. 57/1998, starfsleyfi heilbrigðisnefndar fyrir starfsemi og niðurdælingu vatns í jarðhitageymi, framkvæmdaleyfi sveitarfélags, leyfi forsætisráðuneytis til að framkvæma í þjóðlendu svo eitthvað sé nefnt.

Ef ekki kemur til nýtingar holunnar gerir Umhverfisstofnun það að skilyrði að vel verði gengið frá henni og lokað verði fyrir hana til að tryggja öryggi fólks á svæðinu.

Leyfi landeigenda og sveitarfélags þarf fyrir verkefninu. Svæðið er innan þjóðlendu og gæti leyfi forsætisráðuneytisins þurft fyrir framkvæmdunum skv. lögum nr. 58/1998. Leyfi Minjastofnunar þarf fyrir framkvæmdinni.

Sé skilyrðum undanþágu ekki fullnægt getur Umhverfisstofnun afturkallað undanþáguna skv. 1. mgr. 89. gr. laga nr. 60/2013 um náttúruvernd.

Ákvörðunin er kæránleg til umhverfis-, orku- og loftslagsráðuneytisins skv. 26. gr. stjórnisýslulaga nr. 37/1993, sbr. 2. mgr. 91. gr. náttúruverndarlaga nr. 60/2013 innan þriggja mánaða frá dagsetningu þessa bréfs.

Eftirlit:

Umhverfisstofnun mun hafa eftirlit með framkvæmdum og frágangi á svæðinu. Eftirlitið verður framkvæmt af eftirlitsmanni frá Umhverfisstofnun.

Virðingarfyllst.

Inga Dóra Hrólfsdóttir
sviðsstjóri

Daníel Freyr Jónsson
sérfræðingur